

Diarienummer: RA-KS 2024/00374
Referens: Amanda Vesterlund
Datum: 2024-04-11

Riksarkivet
riksarkivet@riksarkivet.se

Remissyttrande över Riksarkivets föreskrifter om behandling av personuppgifter för arkivändamål av allmänt intresse (RA-KS 2024/00374)

Sammanfattning

Svenska Arkivförbundet välkomnar Riksarkivets föreskrifter och delar uppfattningen att det är av yttersta vikt för samhället att enskilda arkivbildare och enskilda arkivinstitutioner fortsatt får möjlighet att behandla personuppgifter av allmänt intresse.

3.2 Rättslig grund för personuppgiftsbehandling i enskild arkivverksamhet

Det stämmer att personuppgifter oftast samlas in av en arkivbildare, men det bör tilläggas att personuppgifter också skapas av arkivbildare.

Svenska Arkivförbundet delar inte uppfattningen att alla enskilda arkivinstitutioner bedriver arkivverksamhet som sitt primära syfte. Vissa enskilda arkivinstitutioner bedriver arkivverksamhet som primärt syfte, medan andra har det som en bisyssla. Mer om detta i avsnitt 4.2.2. I övrigt instämmer förbundet i resonemanget.

3.3 Vidarebehandling av insamlade personuppgifter för arkivändamål i enskilda arkiv

Bra att Riksarkivet tydligt slå fast att artikel 5.1 b inte är oförenligt med skäl 89.

4.2.1 Vad föreskrifterna ska reglera

Svenska Arkivförbundet delar uppfattningen att om det inte skulle vara tillåtet för enskilda arkivbildare och -institutioner att behandla personuppgifter finns det en stor risk för att arkiven inte kan bevaras och att en viktig del av vårt kulturarv därmed går förlorad. Vidare görs en bra åtskillnad mellan enskilda arkivbildare och enskilda arkivinstitutioner.

4.2.2 Vem som ska få tillämpa föreskrifterna

Svenska Arkivförbundet anser att Riksarkivet har en alldeles för snäv syn på den enskilda arkivsektorn. Den enskilda arkivsektorns arkivbevarare är långt många fler de förenings-, folkrörelse-

Svenska Arkivförbundet

och näringslivsarkiv som räknas upp. Hit bör samtliga privaträttsliga arkivbevarare räknas, såsom till exempel museer, med driftsformer som stiftelser, ideella föreningar eller aktiebolag; den ideella hembygdsrörelsen som arbetar med både kulturarv, naturarv och kulturmiljö; stiftelser och akademier verksamma inom kulturarvsområdet, som exempelvis Svenska Akademien, Konstakademien, Riddarhuset eller Nobelstiftelsen; ideella föreningar såsom släktforskarföreningar, och lokalhistoriska sällskap; samt företag inom arkiv- och informationshanteringssektorn.

Den snäva synen avspeglas också i remissmissiven vilket kan leda till att viktiga perspektiv på Riksarkivets föreskrivningsarbete missas, samt att de planerade informationsinsatser blir missriktade och därmed inte ändamålsenliga.

Eftersom den enskilda arkivsektorn omfattar en mångfald av arkivskapare (arkivbildare) och arkivbevarare (arkivinstitutioner) är det bra att man inte försöker definiera dessa i en lista. Svenska Arkivförbundet delar uppfattningen att bedömningen om ett arkivbestånd är av allmänt intresse bör läggas på den enskilda arkivbildaren och den enskilda arkivinstitutionen.

4.3.2 Arkivbildare

Det bör läggas till i definitionen att personuppgifter inte endast samlas in, utan också skapas av en arkivbildare. Se även avsnitt 3.2.

5.1 Krav på kompetens och långsiktighet

Svenska Arkivförbundet bedömer att det kommer att bli svårt för många av den enskilda arkivsektorns arkivbevarare att leva upp till de särskilda krav som ställs enskilda arkivinstitutioner. Som redogjort för i avsnitt 4.2.2 bevaras enskilda arkivbestånd av långt många fler aktörer än "renodlade" enskilda arkivinstitutioner. Många mindre museer och föreningar som bevarar kulturarvssamlingar har ingen personal anställd. Även större etablerade museer med anställd personal saknar personal med arkivalisk kompetens. Förbundet noterar att inom offentliga verksamheter kan det saknas personal med arkivalisk kompetens, trots att dessa har rätt att hantera personuppgifter. Det finns exempelvis inte kommunarkivarier anställda i alla svenska kommuner. Förbundet ställer sig därför tveksam till om det är ett rimligt krav att ställa specifikt på den enskilda arkivsektorn. Grundtanken, att arkivbestånd och personuppgifter ska behandlas och vårdas på bästa möjliga sätt av kompetenta personer, delar självfallet förbundet.

Det behöver förtydligas vad som avses med en stabil organisation. Inom den ideella sektorn kan formerna för verksamheter skifta fort. Bidrag kan minska och utebli på grund av omständigheter och beslut som ligger utanför en arkivbevarares kontroll och rådighet, men som kan få effekter på långsiktigheten. En ideell förening kan ha en hundraårig historia, men ett medlemsengagemang som skiftar. Många enskilda arkivverksamheter brottas i dag med personella, ekonomiska och lokalmässiga resurser, liksom många arkivverksamheter inom offentlig sektor också gör.

5.2 Krav på nödvändighet

I avsnitt 3.6 slår Riksarkivet fast att det är den enskilda arkivbildaren som gör bedömningen om dennes arkivinformer är av allmänt intresse. Den enskilda arkivinstitutionen behöver inte annan rättslig grund än arkivbildarens bedömning då ett arkivbestånd lämnas in som en deposition.

Svenska Arkivförbundet

I avsnitt 5.2 bör det förtydligas att det dokumentationskrav som ställs på enskilda arkivinstitutioner innan personuppgiftsbehandlingen påbörjas endast krävs då ett arkivbestånd överlämnas som en gåva. Annars krockar det med resonemanget i avsnitt 3.6. Dessutom bör ingen ytterligare dokumentation behöva upprättas när ett deponerat arkivbestånd övergår till en gåva. Det sker exempelvis när en privatperson som deponerat sitt personarkiv dör, när en förening avvecklar sin verksamhet, eller när ett företag blir uppköpt. Den enskilda arkivbildarens bedömning inför deponerandet bör vara tillräckligt för att den enskilda arkivinstitutioner ska kunna fortsätta bevara, bedöma, organisera, beskriva, kommunicera, främja, sprida och ge tillgång till arkivbeståndet utan att en ny bedömning och rättslig grund ska behöva fastslås.

6 Behandling av känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelse för arkivändamål av allmänt intresse

I promemorian saknas ett resonemang om behovet av dataskyddsombud. Enligt artikel 37.1c i dataskyddsförordningen ska ett dataskyddsombud utses om kärnverksamheten består av omfattande behandling av särskilt känsliga personuppgifter eller uppgifter om lagöverträdelser.¹ Vidare skriver IMY att myndigheten rekommenderar att organisationer utser ett dataskyddsombud om de utför arbetsuppgifter av allmänt intresse.² Det hade varit önskvärt med ett resonemang kring vad detta innebär för behandling av personuppgifter för arkivändamål av allmänt intresse.

6.1 När behandlingen ska vara tillåten

Svenska Arkivförbundet delar uppfattningen att om känsliga personuppgifter inte skulle få behandlas i enskilda arkiv skulle det medföra att viktig information om vår samtid för alltid går förlorad.

7.1 Personuppgiftsbehandlingen

I avsnittet förs ett resonemang om automatiserad behandling och register, men det saknas en koppling till arkivverksamhet. Utifrån resonemanget uppstår det viss otydlighet om en arkivförteckning kan räknas som ett register och/eller en automatiserad behandling. I den frågan behöver Riksarkivet komplettera föreskriften med tydligare arkivspecifika riktlinjer och råd.

8.4 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Svenska Arkivförbundet delar inte uppfattningen att förslaget inte kommer att medföra några avsevärda kostnader. Beroende på vilken nivå av stabilitet och långsiktighet som Riksarkivet menar att arkivbevarare behöver kommer det att innebära avsevärda kostnader för många verksamheter. Många mindre enskilda arkiv har ingen anställd personal och hyreskontrakt endast sträcker sig över enstaka år. Se resonemang under rubrik 5.1.

¹ *Integritetsskyddsmyndigheten*, "Dataskyddsförordningen i fulltext"
<https://www.imy.se/verksamhet/dataskydd/det-har-galler-enligt-gdpr/introduktion-till-gdpr/dataskyddsförordningen-i-fulltext/#A37>, hämtat den 22 april 2024.

² *Integritetsskyddsmyndigheten*, "Måste ni utse ett dataskyddsombud?"
<https://www.imy.se/verksamhet/dataskydd/det-har-galler-enligt-gdpr/dataskyddsombud/maste-ni-utse-ett-dataskyddsombud/>, hämtat den 22 april 2024.

Svenska Arkivförbundet

8.6 Ikraftträdande

Svenska Arkivförbundet bedömer att det kommer att behövas *betydande* informationsinsatser för att sprida kännedom och kunskap om föreskriften då den enskilda arkivsektorn är mycket omfattande och mångskiftande.

För Svenska Arkivförbundet

Amanda Vesterlund
Generalsekreterare